

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

19. prosinca 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članci 56. i 57. UFEU-a – Sloboda pružanja usluga – Direktiva 96/71/EZ – Primjenjivost – Članak 1. stavak 3. točka (a) – Upućivanje radnika u okviru pružanja usluga – Pružanje usluga u međunarodnim vlakovima – Nacionalni propis koji nameće upravne obveze u pogledu upućivanja radnika”

U predmetu C-16/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Verwaltungsgerichtshof (Visoki upravni sud, Austrija), odlukom od 15. prosinca 2017., koju je Sud zaprimio 9. siječnja 2018., u postupku

Michael Dobersberger

protiv

Magistrat der Stadt Wien,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica, J.-C. Bonichot, M. Vilaras, E. Regan, M. Safjan i S. Rodin, predsjednici vijeća, L. Bay Larsen (izvjestitelj), T. von Danwitz, C. Toader, D. Šváby, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe i C. Lycourgos, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: D. Dittert, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. ožujka 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za M. Dobersbergera, A. Werner, *Rechtsanwältin*,
- za austrijsku vladu, J. Schmoll i G. Hesse, u svojstvu agenata,
- za češku vladu, M. Smolek, J. Vlácil i J. Pavliš, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, T. Henze i D. Klebs, potom D. Klebs, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu, R. Coesme i E. de Moustier, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački

- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, G. Koós i M. M. Tátrai, u svojstvu agenata,
 - za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
 - za Europsku komisiju, M. Kellerbauer i L. Malferrari, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 29. srpnja 2019.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 56. i 57. UFEU-a te Direktive 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga (SL 1997., L 18, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 127.), posebno njezina članka 1. stavka 3. točke (a).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Michaela Dobersbergera i Magistrata der Stadt Wien (Poglavarstvo Grada Beča, Austrija) vezano uz upravne sankcije kaznene naravi izrečene M. Dobersbergeru zbog više povreda upravnih obveza predviđenih odredbama austrijskog socijalnog prava koje uređuju upućivanje radnika na državno područje te države članice.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Prema uvodnoj izjavi 15. Direktive 96/71, „potrebno [je] utvrditi da se, u određenim, jasno definiranim slučajevima sastavljanja i/ili ugradnje robe ne primjenjuju odredbe o minimalnim plaćama i minimalnim plaćenim godišnjim odmorima”.
- 4 Članak 1. te direktive, naslovljen „Opseg”, određuje:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici koja, u okviru transnacionalnog pružanja usluga, upućuju radnike u skladu sa stavkom 3. na državno područje države članice.

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na posadu brodova trgovačke mornarice.

3. Ova se Direktiva primjenjuje u mjeri u kojoj poduzeća iz stavka 1. poduzimaju jednu od sljedećih transnacionalnih mjera:

- (a) upućuju radnike, za svoj račun i pod svojim vodstvom, na državno područje države članice na temelju ugovora sklopljenog između poduzeća koje upućuje i primatelja usluge koji posluje u toj državi članici, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća koje vrši upućivanje i radnika za vrijeme upućivanja;

ili

- (b) upućuju radnike u pogon ili poduzeće koje pripada skupini poduzeća na državnom području države članice, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća koje vrši upućivanje i radnika za vrijeme upućivanja;

ili

- (c) upućuju radnike, kao poduzeće za privremeno zapošljavanje ili poduzeće koje ustupa radnike, poduzeću korisniku koje ima poslovni nastan ili obavlja djelatnost na državnom području države članice, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća za privremeno zapošljavanje ili poduzeća koje radnika ustupa i radnika za vrijeme upućivanja.

[...]”

- 5 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Definicija”, glasi kako slijedi:

„1. Za potrebe ove Direktive ‚upućeni radnik’ znači radnik koji u ograničenom vremenskom razdoblju obavlja svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi.

2. Za potrebe ove Direktive definicija radnika je definicija koja se primjenjuje u pravu države članice na čije je državno područje radnik upućen.”

- 6 U članku 3. Direktive 96/71, naslovljenom „Uvjeti zaposlenja”, predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da, neovisno o pravu koje se primjenjuje na radni odnos, poduzeća iz članka 1. stavka 1. radnicima upućenim na njihovo državno područje jamče uvjete zaposlenja u odnosu na sljedeća pitanja, koja su u državi članicu u kojoj se obavlja posao određena:

– zakonom ili drugim propisom,

i/ili

– kolektivnim ugovorima ili arbitražnim pravorijecima proglašenim univerzalno primjenjivim u smislu stavka 8., ako se odnose na djelatnosti iz Priloga:

- (a) maksimalno radno vrijeme i minimalno vrijeme odmora;
- (b) minimalni plaćeni godišnji odmori;
- (c) minimalne plaće, uključujući one uvećane za prekovremeni rad; ova se točka ne primjenjuje na dopunske strukovne mirovinske sustave;
- (d) uvjete ustupanja radnika, posebno od strane poduzeća za privremeno zapošljavanje;
- (e) zdravstvene uvjete, sigurnost i higijenu na radu;
- (f) zaštitne mjere u odnosu na uvjete zaposlenja trudnica ili žena koje su nedavno rodile, djece i mladih;
- (g) jednako postupanje prema muškarcima i ženama i ostale odredbe u odnosu na nediskriminaciju.

[...]

2. U slučaju početnog sastavljanja i/ili prve ugradnje robe, koji čine sastavni dio ugovora o isporuci robe i koji su nužni za stavljanje isporučene robe u uporabu te ih obavljaju stručni i/ili specijalizirani radnici poduzeća koje obavlja isporuku, stavak 1. prvi podstavak točke (b) i (c) ne primjenjuje se ako razdoblje upućivanja ne prelazi osam dana.

Ova se odredba ne primjenjuje na djelatnosti u području građevinskih radova nabrojane u Prilogu.

3. Države članice mogu, nakon savjetovanja sa socijalnim partnerima, u skladu s tradicijama i praksom svake države članice odlučiti da se ne primjenjuje stavak 1. prvi podstavak točka (c) u slučajevima iz članka 1. stavka 3. točaka (a) i (b), ako duljina upućivanja ne prelazi jedan mjesec.

4. Države članice mogu, u skladu s nacionalnim pravom i/ili praksom, predvidjeti odstupanje od stavka 1. prvog podstavka točke (c) u slučajevima navedenim u članku 1. stavku 3. točkama (a) i (b) te od odluke države članice u smislu stavka 3. ovog članka, pomoću kolektivnih ugovora u smislu stavka 8. ovog članka za jednu ili više djelatnosti ako duljina upućivanja ne prelazi jedan mjesec.

5. Države članice mogu predvidjeti odobravanje izuzeća od stavka 1. prvog podstavka točaka (b) i (c) u slučajevima navedenim u članku 1. stavku 3. točkama (a) i (b) na temelju činjenice da posao koji se obavlja nije znatan.

Države članice koje koriste mogućnost iz prvog podstavka određuju kriterije koje posao koji se obavlja mora ispunjavati kako bi se smatrao ‚neznatim‘.

[...]

7. Stavci od 1. do 6. ne sprečavaju primjenu uvjeta zapošljavanja koji su povoljniji za radnike.

[...]

10. Ova Direktiva ne sprečava države članice da, u skladu s Ugovorom, na svoja poduzeća i poduzeća drugih država na jednak način primjenjuju:

- uvjete zaposlenja na pitanja osim pitanja iz prvog podstavka stavka 1. u mjeri u kojoj se radi o odredbama javnog poretka,
- uvjete zaposlenja određenih kolektivnim ugovorima ili arbitražnim pravorijecima u smislu stavka 8. i koji se odnose na djelatnosti osim onih spomenutih u Prilogu.”

Austrijsko pravo

- 7 Članak 7.b Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetzes (Zakon o prilagodbi zakonodavstva u području ugovora o radu, BGBl., 459/1993), u verziji objavljenoj u BGBl. I, 152/2015 (u daljnjem tekstu: AVRAG), donesen radi prijenosa Direktive 96/71 u nacionalno pravo, glasio je kako slijedi:

„Postupak protiv stranih poslodavaca sa sjedištem u državama članicama Unije ili Europskog gospodarskog prostora

(1) Radnik kojeg je poslodavac sa sjedištem u državi članici Europske unije ili Europskog gospodarskog prostora, osim Austrije, uputio na rad u Austriju, ima za vrijeme upućivanja, ne dovodeći u pitanje zakonske i podzakonske odredbe koje se primjenjuju na radni odnos, automatski pravo na

1. barem minimalnu zakonsku plaću, utvrđenu propisom ili kolektivnim ugovorom, koju na radnom mjestu usporedivi poslodavci moraju isplatiti usporedivim radnicima [...]

[...]

Kada je riječ o stavcima 3. do 5. i 8. [te] članku 7.d stavku 1., osoba sa sjedištem u državi članici Europske unije ili Europskog gospodarskog prostora, osim Austrije, [...] smatra se poslodavcem u odnosu na ustupljene radnike, koji su upućeni na rad u Austriju. [...]

[...]

(3) Poslodavci u smislu stavka 1. dužni su Središnjoj koordinacijskoj službi za kontrolu nezakonitog rada prijaviti korištenje radnika upućenih na rad u Austriju najkasnije tjedan dana prije početka predmetnog rada [...]

(4) Prijavu iz stavka 3. treba podnijeti zasebno za svako upućivanje i ona mora sadržavati sljedeće podatke:

1. ime, adresa i profesionalna dozvola ili predmet poslovanja poslodavca u smislu stavka 1. [...]

[...]

6. ukupno razdoblje upućivanja te početak i predviđeno trajanje zaposlenja pojedinih radnika u Austriji, uobičajeni uvjeti u pogledu trajanja i mjesta rada dogovoreni za pojedine radnike;

7. iznos plaće na koji pojedini radnici imaju pravo na temelju austrijskih zakonskih odredbi i početak radnog odnosa s poslodavcem;

8. mjesto (točna adresa) zaposlenja u Austriji (i druga mjesta djelovanja u Austriji);

9. vrsta djelatnosti i korištenje radnika s obzirom na relevantni austrijski kolektivni ugovor;

[...]

(5) Ako za upućene radnike ne postoji obveza prijave na socijalno osiguranje u Austriji, poslodavci u smislu stavka 1. dužni su čuvati dokumentaciju vezanu uz prijavu radnika na socijalno osiguranje (dokument o socijalnom osiguranju E 101 u skladu s Uredbom [Vijeća] (EEZ) br. 1408/71 [od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice (SL 1971., L 149, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 7.)], dokument o socijalnom osiguranju A1 u skladu s Uredbom (EZ) br. 883/2004 [Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL 2004., L 166, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160.)]), kao i primjerak prijave iz stavaka 3. i 4., na mjestu gdje se obavlja rad (ili djelovanje) na državnom području, ili ih učiniti izravno dostupnima u elektroničkom obliku službama tijela nadležnog za naplatu doprinosa. [...]"

8 U pogledu obveze stavljanja na raspolaganje dokumentacije o plaći, članak 7.d AVRAG-a – cilj kojega je i prijenos Direktive 96/71 u nacionalno pravo – određuje, među ostalim, da su poslodavci tijekom cijelog trajanja upućivanja dužni čuvati, na mjestu obavljanja rada i na njemačkom jeziku, ugovor o radu ili potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, platnu listu, dokaze o isplati plaća ili bankovnim doznakama, platne izvatke, evidenciju o radnom vremenu i dokumentaciju o razvrstavanju prema platnoj ljestvici kako bi se moglo provjeriti prima li upućeni radnik za vrijeme zaposlenja plaću na koju ima pravo sukladno zakonskim odredbama.

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 Österreichische Bundesbahnen (društvo Austrijske savezne željeznice, u daljnjem tekstu: ÖBB) dodijelilo je za razdoblje 2012. – 2016. društvu D. GmbH, sjedište kojega se nalazi u Austriji, ugovor o pružanju usluga u vidu upravljanja vagon-restoranima ili pružanja usluga za vrijeme vožnje u nekima od svojih vlakova. No provedba tog ugovora povjerena je društvu Henry am Zug Hungary Kft.-u (u daljnjem tekstu: H. Kft.), osnovanom prema mađarskom pravu sa sjedištem u Mađarskoj, putem niza podugovora u koje je bilo uključeno društvo H. GmbH, također sa sjedištem u Austriji.

- 10 H. Kft. osiguravao je pružanje usluga u pojedinim ÖBB-ovim vlakovima na relaciji od Salzburga (Austrija) ili Münchena (Njemačka) do Budimpešte (Mađarska) kao polazišne odnosno odredišne stanice, koristeći radnike s prebivalištem u Mađarskoj od kojih je većinu društvu H. Kft. ustupilo drugo mađarsko društvo, dok su ostali bili radnici koje je izravno zaposlilo društvo H. Kft.
- 11 Svi radnici upućeni na pružanje tih usluga imali su prebivalište, socijalno osiguranje i središte životnih interesa u Mađarskoj, a svoju su službu započinjali i završavali u Mađarskoj. U Budimpešti su morali preuzeti robu, to jest hranu i piće koji su ondje bili uskladišteni, i ukrcati je u vlakove. U Budimpešti su također bili dužni izvršiti kontrolu stanja zaliha i obračun prometa. Dakle, sav se posao o kojem je riječ u glavnom postupku, uz iznimku onog koji je trebalo izvršiti u vlakovima, obavljao u Mađarskoj.
- 12 Nakon kontrole provedene na kolodvoru u Beču (Austrija) 28. siječnja 2016., M. Dobersberger, direktor društva H. Kft., proglašen je krivim u svojstvu poslodavca mađarskih radnika koje je to društvo uputilo na državno područje Austrije radi pružanja usluga za vrijeme vožnje u pojedinim vlakovima ÖBB-a zbog toga što je navedeno društvo:
- „1. protivno članku 7.b stavku 3. AVRAG-a u Austriji propustilo podnijeti prijavu nadležnom austrijskom tijelu u pogledu spomenutog zaposlenja upućenih radnika najkasnije tjedan dana prije stupanja u službu;
2. protivno članku 7.b stavku 5. AVRAG-a propustilo na mjestima djelovanja na području države čuvati dokumentaciju o prijavi radnikâ na socijalno osiguranje; i
3. protivno članku 7.b stavku 1. AVRAG-a propustilo na spomenutim mjestima djelovanja čuvati ugovor o radu, dokaze o isplati plaća i dokumentaciju o razvrstavanju prema platnoj ljestvici, na njemačkom jeziku.”
- 13 Shodno tome, M. Dobersbergeru su zbog povrede upravnih obveza izrečene upravne sankcije kaznene naravi.
- 14 Potonji je te sankcije osporavao pred Verwaltungsgerichtom Wien (Upravni sud u Beču, Austrija), ali je on taj zahtjev odbio. M. Dobersberger je protiv presude Verwaltungsgerichta Wien (Upravni sud u Beču) podnio reviziju pred sudom koji je uputio zahtjev, Verwaltungsgerichtshofom (Visoki upravni sud, Austrija).
- 15 Sud koji je uputio zahtjev smatra da rješenje spora koji je pred njim iznesen, otvara pitanja tumačenja Direktive 96/71, konkretno njezina članka 1. stavka 3. točke (a), kao i članaka 56. i 57. UFEU-a.
- 16 U tim je okolnostima Verwaltungsgerichtshof (Visoki upravni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Obuhvaća li područje primjene Direktive 96/71 [...], osobito njezin članak 1. stavak 3. točka (a), i pružanje usluga poput posluživanja hrane i pića putnicima, usluga za vrijeme vožnje ili usluge čišćenja koje obavljaju zaposlenici poduzeća koje pruža usluge sa sjedištem u državi članici upućivanja (Mađarska) na temelju ugovora sklopljenog sa željezničkim prijevoznikom sa sjedištem u državi članici domaćinu (Austrija) ako se te usluge pružaju u međunarodnim vlakovima koji prolaze i kroz državu članicu domaćina?
2. Obuhvaća li članak 1. stavak 3. točka (a) Direktive 96/71 i slučaj kad poduzeće koje pruža usluge, čije je sjedište u državi članici upućivanja, usluge iz prvog pitanja ne pruža na temelju ugovora sklopljenog sa željezničkim prijevoznikom s poslovnim nastanom u državi članici domaćinu, kojemu se u konačnici usluge i pružaju (primatelj usluga), nego na temelju ugovora sklopljenog s drugim poduzećem s poslovnim nastanom u državi članici domaćinu, koje je pak sklopilo ugovor sa željezničkim prijevoznikom (lanac podizvođenja)?

3. Obuhvaća li članak 1. stavak 3. točka (a) Direktive 96/71 i slučaj kad poduzeće koje pruža usluge, čije je sjedište u državi članici upućivanja, radi pružanja usluga iz prvog pitanja ne koristi svoje radnike nego radnike nekog drugog poduzeća koji su mu ustupljeni u državi članici upućivanja?
4. Neovisno o odgovorima na prvo, drugo i treće pitanje: protivi li se pravu Unije, osobito slobodnom pružanju usluga (članci 56. i 57. UFEU-a), nacionalni propis koji poduzećima koja upućuju radnike na državno područje druge države članice radi pružanja neke usluge nameće obvezu ispunjavanja uvjeta zaposlenja u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 96/71 i ispunjavanja pratećih obveza (prije svega, obveze u pogledu prijavljivanja prekograničnog upućivanja radnika tijelu države članice domaćina i u pogledu dostavljanja dokumenata o visini plaće i prijavi tih radnika na socijalno osiguranje) i u slučajevima kad, kao prvo, prekogranično upućeni radnici pripadaju putničkom osoblju željezničkog prijevoznika s prekograničnim djelovanjem ili poduzeću koje pruža tipične usluge željezničkog prijevoznika (posluživanje putnika hranom i pićem, usluge za vrijeme vožnje) čiji vlakovi prelaze granice država članica i kad se, kao drugo, upućivanje ne temelji na ugovoru o pružanju usluga odnosno barem ne na ugovoru o pružanju usluga sklopljenom između poduzeća koje upućuje radnike i primatelja usluge koji obavlja djelatnost u nekoj drugoj državi članici, jer se obveza pružanja usluga poduzeća koje upućuje radnike prema primatelju usluga koji obavlja djelatnost u nekoj drugoj državi članici temelji na podugovaranju (lanac podugovaranja), te kad, kao treće, upućeni radnici nisu u radnom odnosu s poduzećem koje upućuje radnike nego su u radnom odnosu s trećim poduzećem, koje je svoje radnike ustupilo poduzeću koje upućuje radnike na državnom području države članice u kojoj se nalazi sjedište poduzeća koje upućuje radnike?"

Dopuštenost prva tri prethodna pitanja

- 17 Francuska vlada sumnja u dopuštenost prva tri prethodna pitanja te se poziva na presudu od 3. prosinca 2014., *De Clercq i dr.* (C-315/13, EU:C:2014:2408), u kojoj je Sud zaključio da se Direktiva 96/71 ne primjenjuje na nacionalne sporove koji se izravno ne odnose na uvjete zaposlenja upućenih radnika već na mjere kontrole koje provode nacionalna tijela radi osiguravanja poštovanja tih uvjeta zaposlenja. Smatra međutim da je to ovdje očito tako.
- 18 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je isključivo na nacionalnom sucu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Slijedom toga, čim se postavljena pitanja odnose na tumačenje pravnog pravila Unije, Sud je načelno dužan donijeti odluku (presuda od 10. prosinca 2018., *Wightman i dr.*, C-621/18, EU:C:2018:999, t. 26. i navedena sudska praksa).
- 19 Iz navedenog proizlazi da pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o prethodnom pitanju koje je postavio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje pravila Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima za davanje korisnog odgovora na upućena pitanja (vidjeti, među ostalim, presudu od 10. prosinca 2018., *Wightman i dr.*, C-621/18, EU:C:2018:999, t. 27. i navedenu sudska praksu).
- 20 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 17. svojeg mišljenja, ovaj predmet ne spada ni u jedan od slučajeva u kojima Sud može odbiti odgovoriti na prethodna pitanja. Osim toga, kao što je njemačka vlada s pravom tvrdila na raspravi pred Sudom, u presudi od 3. prosinca 2014., *De Clercq i dr.* (C-315/13, EU:C:2014:2408), radilo se o mjerama nadzora u pogledu poštovanja nacionalnih odredbi kojima se prenosi Direktiva 96/71, dok se prva tri prethodna pitanja u ovom predmetu tiču same primjenjivosti te direktive na pružanje usluga kao što su one u glavnom postupku.

- 21 U tom pogledu treba opet naglasiti da, ako nije očito da tumačenje pravnog akta Unije nema nikakve veze sa stvarnošću ili predmetom spora iz glavnog postupka, prigovor neprimjenjivosti toga akta na predmet u glavnom postupku ne odnosi se na nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, već ulazi u meritum pitanja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. srpnja 2019., Kirschstein, C-393/17, EU:C:2019:563, t. 28.).
- 22 Iz navedenog slijedi da su prva tri pitanja dopuštena.

Meritum

Prvo, drugo i treće pitanje

- 23 Svojim prvim trima pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 1. stavak 3. točku (a) Direktive 96/71 tumačiti na način da obuhvaća pružanje – u okviru ugovora sklopljenog između poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici i poduzeća s poslovnim nastanom u nekoj drugoj državi članici koje je ugovorno vezano uz željezničkog prijevoznika čiji je poslovni nastan u toj istoj državi članici – usluga za vrijeme vožnje, usluga čišćenja ili usluga posluživanja putnika hranom i pićem, koje obavljaju zaposlenici prvog poduzeća ili radnici koje mu je ustupilo poduzeće koje također ima poslovni nastan u prvoj državi članici, u međunarodnim vlakovima koji prolaze kroz drugu državu članicu, ako ti radnici obavljaju znatan dio posla usko povezanog s tim uslugama na državnom području prve države članice i ako ondje započinju ili završavaju svoju službu.
- 24 Uvodno treba podsjetiti da sloboda pružanja usluga u području prometa nije uređena odredbom članka 56. UFEU-a, koji se općenito odnosi na slobodno pružanje usluga, već posebnom odredbom članka 58. stavka 1. UFEU-a prema kojem je „[s]loboda pružanja usluga u području prometa uređena [...] odredbama glave koja se odnosi na promet” (presuda od 22. prosinca 2010., Yellow Cab Verkehrsbetrieb, C-338/09, EU:C:2010:814, t. 29. i navedena sudska praksa), to jest člancima 90. do 100. UFEU-a.
- 25 Usluge u području prometa uključuju ne samo svaki fizički čin premještanja osoba ili dobara s jednog mjesta na drugo pomoću prijevoznog sredstva nego i svaku uslugu koja je, iako sporedna u odnosu na taj čin, usko vezana uza nj (vidjeti u tom smislu presudu od 15. listopada 2015., Grupo Itevelesa i dr., C-168/14, EU:C:2015:685, t. 46. i 47., i mišljenje 2/15 (Sporazum o slobodnoj trgovini sa Singapurom) od 16. svibnja 2017., EU:C:2017:376, t. 61.).
- 26 Međutim, usluge kao što su usluge za vrijeme vožnje, usluge čišćenja ili usluge posluživanja hrane i pića koje se pružaju u vlakovima, bez obzira na to što su sporedne u odnosu na uslugu prijevoza putnika vlakom, s njome nisu usko povezane. Naime, takva se prijevozna usluga može obaviti neovisno o navedenim sporednim uslugama.
- 27 Prema tome, takve usluge, koje ne spadaju pod odredbe glave UFEU-a koja uređuje promet, proizlaze iz članka 56. do 62. UFEU-a koji se odnose na usluge, uz iznimku članka 58. stavka 1. UFEU-a, pa stoga kao takve mogu potpadati pod Direktivu 96/71 koja je donesena na temelju članka 57. stavka 2. i članka 66. UEZ-a, koji se odnose na usluge.
- 28 Međutim treba provjeriti ulaze li takve usluge, kada se pružaju u okolnostima poput onih iz glavnog postupka, u područje primjene te direktive kako je definirano u njezinu članku 1.
- 29 U tom pogledu iz članka 1. stavka 3. točke (a) Direktive 96/71, na koji se sud koji je uputio zahtjev posebno poziva u svoja prva tri prethodna pitanja, proizlazi da se ta direktiva primjenjuje, među ostalim, u slučaju kad poduzeće s poslovnim nastanom u državi članici u svrhu transnacionalnog

pružanja usluga upućuje radnike, za svoj račun i pod svojim vodstvom, na državno područje druge države članice na temelju ugovora sklopljenog između poduzeća koje upućuje radnike i primatelja usluge koji posluje u toj drugoj državi članici, pod uvjetom da između tog poduzeća i radnika postoji radni odnos za vrijeme trajanja upućivanja (presuda od 3. travnja 2008., Rüffert, C-346/06, EU:C:2008:189, t. 19.).

- 30 Prema članku 2. stavku 1. navedene direktive, „upućeni radnik’ znači radnik koji u ograničenom vremenskom razdoblju obavlja svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi”.
- 31 U tom pogledu, s gledišta Direktive 96/71 se ne može smatrati da je radnik upućen na državno područje države članice ako obavljanje njegova rada nije dovoljno povezano s tim područjem. To tumačenje proizlazi iz strukture Direktive 96/71, posebno članka 3. stavka 2. u vezi s uvodnom izjavom 15. te direktive, koji, u slučaju vrlo ograničenog rada na području na koje su dotični radnici upućeni, određuje da se ne primjenjuju odredbe te direktive o minimalnoj visini plaće i minimalnom trajanju plaćenog godišnjeg odmora.
- 32 Uostalom, na istoj se logici temelje fakultativna izuzeća iz članka 3. stavaka 3. i 4. Direktive 96/71.
- 33 No radnici poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, koji znatan dio posla obavljaju u državi članici poslovnog nastana poduzeća koje ih je uputilo na pružanje usluga u međunarodnim vlakovima, to jest sve aktivnosti koje taj posao uključuje osim aktivnosti pružanja usluga za vrijeme vožnje prilikom putovanja vlaka, te koji u toj državi članici započinju i završavaju svoju službu, ne održavaju s državnim područjem jedne ili više država članica kroz koje ti vlakovi prolaze dovoljnu vezu da bi se moglo smatrati da su ondje „upućeni” u smislu Direktive 96/71.
- 34 U tom je pogledu nevažno to što je pružanje predmetnih usluga obuhvaćeno ugovorom sklopljenim između tog poduzeća i poduzeća koje ima poslovni nastan u istoj državi članici kao i željeznički prijevoznik, a koje je zatim i samo sklopilo ugovor s potonjim, te što poduzeće koje pruža usluge ne upućuje na taj rad svoje zaposlenike već radnike koje mu je ustupilo poduzeće koje ima poslovni nastan u istoj državi članici kao i ono.
- 35 Slijedom navedenih razmatranja, na prva tri pitanja valja odgovoriti da članak 1. stavak 3. točku (a) Direktive 96/71 treba tumačiti na način da ne obuhvaća pružanje – u okviru ugovora koji su sklopili poduzeće s poslovnim nastanom u državi članici i poduzeće s poslovnim nastanom u nekoj drugoj državi članici koje je ugovorno vezano uz željezničkog prijevoznika čiji je poslovni nastan u toj istoj državi članici – usluga za vrijeme vožnje, usluga čišćenja ili usluga posluživanja putnika hranom i pićem, koje obavljaju zaposlenici prvog poduzeća ili radnici koje mu je ustupilo poduzeće koje također ima poslovni nastan u prvoj državi članici, u međunarodnim vlakovima koji prolaze kroz drugu državu članicu, ako ti radnici obavljaju znatan dio posla usko povezanog s tim uslugama na državnom području prve države članice i ako ondje započinju ili završavaju svoju službu.

Četvrto pitanje

- 36 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 56. UFEU-a tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji, pod prijetnjom izricanja upravnih sankcija kaznene naravi, nameće poduzeću s poslovnim nastanom u državi članici – koje svoje radnike ili radnike koje mu je ustupilo drugo poduzeće s poslovnim nastanom u toj istoj državi članici upućuje na pružanje usluga za vrijeme vožnje, usluga čišćenja ili usluga posluživanja putnika hranom i pićem u međunarodnim vlakovima koji prolaze kroz državno područje druge države članice, u okviru ugovora koje je to prvo poduzeće sklopilo s poduzećem koje ima poslovni nastan u toj drugoj državi članici i djeluje kao podugovaratelj željezničkog prijevoznika čiji je poslovni nastan također u toj drugoj državi članici – obvezu pridržavanja uvjeta zaposlenja u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 96/71, koji su na

snazi u potonjoj državi članici, i podnošenja nadležnom tijelu navedene države, najkasnije tjedan dana prije nego što dotični radnici stupe u službu, prijavu zaposlenja tih radnika, te čuvanja na mjestima djelovanja na državnom području te iste druge države članice, s jedne strane, dokumentacije vezane uz prijavu radnika u sustav socijalnog osiguranja prve države članice i, s druge strane, ugovora o radu, dokaza o isplati plaća i dokumentacije o razvrstavanju prema platnoj ljestvici, na službenom jeziku druge države članice.

- 37 U tom smislu iz točke 35. ove presude proizlazi da članak 1. stavak 3. točku (a) Direktive 96/71 treba tumačiti na način da ne obuhvaća usluge poput onih opisanih u prethodnoj točki.
- 38 U tim okolnostima – i budući da je, kao što je razvidno iz odluke kojom se upućuje zahtjev, konkretni cilj nacionalnog propisa o kojem je riječ u tom četvrtom pitanju prijenos navedene direktive i predviđanje niza sporednih obveza namijenjenih nadzoru pridržavanja njezinih odredbi, posebno u pogledu minimalne plaće – više nema potrebe odgovarati na to pitanje.

Troškovi

- 39 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 1. stavak 3. točku (a) Direktive 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga treba tumačiti na način da ne obuhvaća pružanje – u okviru ugovora koji su sklopili poduzeće s poslovnim nastanom u državi članici i poduzeće s poslovnim nastanom u nekoj drugoj državi članici koje je ugovorno vezano uz željezničkog prijevoznika čiji je poslovni nastan u toj istoj državi članici – usluga za vrijeme vožnje, usluga čišćenja ili usluga posluživanja putnika hranom i pićem, koje obavljaju zaposlenici prvog poduzeća ili radnici koje mu je ustupilo poduzeće koje također ima poslovni nastan u prvoj državi članici, u međunarodnim vlakovima koji prolaze kroz drugu državu članicu, ako ti radnici obavljaju znatan dio posla usko povezanog s tim uslugama na državnom području prve države članice i ako ondje započinju ili završavaju svoju službu.

Potpisi